
MONOGRAFIE PRAWNICZE

IDEE, NORMY I INSTYTUCJE KONGRESU WIEDEŃSKIEGO – 200 LAT PÓŹNIEJ – PERSPEKTYWA PRAWNOMIĘDZYNARODOWA

Redaktorzy

JERZY MENKES
EWELINA CAŁA-WACINKIEWICZ
JOANNA NOWAKOWSKA-MALUSECKA
WŁADYSŁAW PĘKSA
WOJCIECH SZCZEPAN STASZEWSKI

Wydawnictwo C.H.Beck

International Law Association

FOUNDED 1873
GRUPA POLSKA / POLISH BRANCH
FOUNDED 1923

MONOGRAFIE PRAWNICZE

IDEE, NORMY I INSTYTUCJE KONGRESU WIEDENSKIEGO
– 200 LAT PÓŹNIEJ – PERSPEKTYWA PRAWNOMIĘDZYNARODOWA

Redaktorzy

Jerzy Menkes

Ewelina Cała-Wacinkiewicz

Joanna Nowakowska-Małusecka

Władysław Pęksa

Wojciech Szczepan Staszewski

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Maciej Lemkowski

ŚWIADCZENIE ANTYCYPACYJNE

Jędrzej Jerzmanowski

**FINANSOWANIE PRZEZ SPÓŁKĘ AKCYJNĄ NABYCIA
LUB OBJĘCIA EMITOWANYCH PRZEZ NIĄ AKCJI
W PROCESIE WYKUPU MENEDŻERSKIEGO**

*Emil Pływaczewski, Emilia Jurgielewicz-Delegacz,
Diana Dajnowicz-Piesiecka (red.)*

**WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ I PATOLOGIE SPOŁECZNE
Z PERSPEKTYWY INTERDYSCYPLINARNYCH BADAŃ
KRYMINOLOGICZNYCH**

Sebastian Sykuna

WYKŁADNIA PRAWA. TRADYCJA I PERSPEKTYWY

Bartosz Kucia

FORMA TESTAMENTU W SYSTEMACH *COMMON LAW*

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

IDEE, NORMY I INSTYTUCJE KONGRESU WIEDENŃSKIEGO – 200 LAT PÓŹNIEJ – PERSPEKTYWA PRAWNOMIĘDZYNARODOWA

Redaktorzy naukowci:

prof. dr hab. Jerzy Menkes, dr Ewelina Cała-Wacinkiewicz,
dr hab. Joanna Nowakowska-Małusecka, dr Władysław Pęksa,
dr hab. Wojciech Szczepan Staszewski

Autorzy:

dr hab. *J. Barcik*, dr *E. Cała-Wacinkiewicz*, dr hab. *P. Cichoń*,
dr *E.D. Dąbrowski*, dr hab. prof. UR *E. Dynia*, dr *A. Gadkowski*,
dr hab. prof. UAM *T. Gadkowski*, dr *M. Gołda-Sobczak*,
prof. dr hab. *M. Jaskólski*, dr *A.M. Kosińska*, dr hab. *M. Kowalski*,
dr hab. prof. UW *B. Krzan*, dr hab. *M. Krzymkowski*, dr hab. *B. Kuźniak*,
dr *M. Lech*, dr *M. Lewandowicz*, dr *E. Lis*, *M. Majos*, dr *J. Markiewicz-Stanny*,
prof. dr hab. *J. Menkes*, dr *M. Menkes*, *D. Michalski*,
dr hab. prof. UW *B. Mielnik*, prof. dr hab. *C. Mik*,
prof. dr hab. *B. Mikołajczyk*, prof. dr hab. *H. Olszewski*, dr *W. Pęksa*,
dr *M. Pietras-Eichberger*, prof. dr hab. *A. Przyborowska-Klimczak*,
dr hab. prof. UP *Z.B. Rudnicki*, dr *M. Słok-Wódkowska*,
prof. dr hab. *J. Sobczak*, dr *T. Srogosz*, dr hab. *W.Sz. Staszewski*,
dr *M. Tkaczuk*, dr *A. Wedel-Domaradzka*, dr *K. Wierczyńska*, dr *I. Wrońska*

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Ewelina Skibniewska

Recenzja naukowa:
prof. dr hab. Piotr Łaski
prof. dr hab. Marian Mikołajczyk

Publikacja wydana przy współpracy organizacyjnej z Grupą Polską
International Law Association, Wydziałem Prawa i Administracji
Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Wydziałem Prawa i Administracji
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9002-4

ISBN e-book 978-83-255-9003-1

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz Autorów	XIX
Od Redaktorów	XXIII

Część I. Kongres wiedeński – perspektywa historyczna

Rozdział 1. Kongres wiedeński i jego epoka	3
§ 1. Czemu służy refleksja historyczna?	3
§ 2. Ranga Kongresu wiedeńskiego	4
§ 3. „Prehistoria” Kongresu wiedeńskiego	5
§ 4. Zgromadzeni i obrady	6
§ 5. Dokonania Kongresu	8
§ 6. Spuścizna ideowa Kongresu	10
Rozdział 2. Kongres wiedeński a sprawa polska	13
§ 1. Wprowadzenie	13
§ 2. Car <i>Aleksander I</i> i jego plany wobec ziem polskich	14
§ 3. Przebieg rokowań wiedeńskich w sprawie przyszłości ziem polskich	15
§ 4. Ustalenia Kongresu wiedeńskiego w kwestii polskiej	20
§ 5. Utworzenie Królestwa Polskiego – sukces czy porażka?	22
§ 6. Podsumowanie	24
Rozdział 3. Kongres wiedeński a zasada restauracji	27
§ 1. Pojęcie restauracji	27
§ 2. Realizacja zasady restauracji w Europie	30
Rozdział 4. Wieczne wojny i „pokoje wieczyste”. Od pokoju westfalskiego do Poczdamu	37
§ 1. Założenia	37
§ 2. Byty i mity	39
§ 3. Wzajemne uzależnienia	45
§ 4. Wartość kompromisu	49
§ 5. I co dalej?	51

Rozdział 5. Wojna Krymska jako niezamierzony skutek i obraz słabości Kongresu wiedeńskiego. Do czego prowadzi brak perspektywy historycznej i geopolitycznej?	57
§ 1. Czy Kongres wiedeński kreował nowy ład międzynarodowy?	57
§ 2. Próba izolacji Turcji na Kongresie wiedeńskim. Rosyjskie plany wobec Krymu	62
§ 3. Polityczne przyczyny wojny krymskiej	66
§ 4. Skutki wojny krymskiej	69
§ 5. Podsumowanie i wnioski	70
Rozdział 6. Suwerenność w historii prawa. Czy można mówić o odmienności podejścia z perspektywy nauk historycznoprawnych? ...	73
§ 1. Wprowadzenie	73
§ 2. Pojęcia historyczne – kwestie metodologiczne	74
§ 3. Władztwo publiczne a władztwo prywatne – ewolucja i kształtowanie się różnic	78
§ 4. Pojęcie suwerenności w prawie nowoczesnym – nowość czy kontynuacja?	80
§ 5. Spór papieżstwa z cesarstwem i jego wpływ	82
§ 6. „Gdzie dwóch się bije tam trzeci korzysta” – emancypacja monarchów i koron	83
§ 7. Porządek westfalski a historia prawa – kolejny krok?	85
§ 8. Podsumowanie	85
 Część II. Kongres wiedeński – perspektywa prawnomiędzynarodowa	
 A. Nowy porządek międzynarodowy – zasady i instytucjonalizacja	
Rozdział 1. Instytucjonalizacja współpracy międzynarodowej – ciągłość w zmienności	91
§ 1. Wprowadzenie	92
§ 2. O metodzie	98
§ 3. Dlaczego lubię Kongres wiedeński?	100
§ 3.1. „Kongres tańczy” v. „naród zwycięża”	101
§ 3.2. Język jako narzędzie	103
§ 3.3. Sprzężenie zwrotne pomiędzy państwem narodowym/narodem państwowym a granicami państwowymi	105
§ 3.4. Kongresowość – organizacje międzynarodowe	114
§ 3.5. Wartości fundamentem porządku	115
§ 3.6. <i>Modus operandi</i>	116
§ 3.7. Kongresowość	116
§ 3.8. Wielkie mocarstwa	118

§ 3.9. Bariery w działaniu „grupa – minus one”	119
§ 3.10. Podsumowanie	120
Rozdział 2. Prymat wielkich mocarstw ze stanowiska prawa międzynarodowego: od Świętego Przymierza do Rady Bezpieczeństwa ONZ	121
§ 1. Wprowadzenie	121
§ 2. Kongres wiedeński	123
§ 3. Święte Przymierze	124
§ 4. (Nie)równość państw	128
§ 5. (Nie)równość w organizacjach międzynarodowych	136
§ 6. Podsumowanie	143
Rozdział 3. Prawo do samostanowienia a integralność terytorialna państwa	145
§ 1. Prawo do samostanowienia jako norma prawna	145
§ 2. Podmioty uprawnione do samostanowienia	147
§ 3. Zasada samostanowienia a prawo do secesji	151
§ 4. Legalność secesji	155
§ 5. Podsumowanie	161
Rozdział 4. Kongres wiedeński a suwerenna równość państw	165
§ 1. Wprowadzenie	165
§ 2. Zasada suwerennej równości państw w praktyce dyplomatycznej zwyciężskich mocarstw	167
§ 3. Suwerenna równość państw jako element gry dyplomatycznej	175
§ 4. Porządek hierarchiczny v. suwerenna równość państw	181
§ 5. Podsumowanie	191
Rozdział 5. Zasada komplementarności przed MTK z perspektywy suwerenności państw	193
§ 1. Wprowadzenie	193
§ 2. Hegemoniczna pozycja państw w prawie międzynarodowym	195
§ 3. Suwerenna równość państw	197
§ 4. Sytuacja Wielkich mocarstw z perspektywy MTK	198
§ 5. Państwa strony Statutu	202
§ 6. Ograniczenie jurysdykcji państw niebędących stronami Statutu	205
§ 7. Obowiązek wykonania jurysdykcji karnej a suwerenność państw – dyskusja	206
§ 8. Podsumowanie	210

B. Bezpieczeństwo międzynarodowe

Rozdział 6. Kongres wiedeński a współczesne koncepcje <i>ius post bellum</i>	215
§ 1. Traktaty parysko-wiedeńskie jako archetyp współczesnego <i>ius post bellum</i>	215
§ 1.1. Wprowadzenie	215
§ 1.2. Paryskie traktaty pokojowe i Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego	217
§ 2. Współczesne koncepcje <i>ius post bellum</i>	221
§ 2.1. Uwagi wstępne	221
§ 2.2. Doktrynalne ujęcia <i>ius post bellum</i>	222
§ 2.3. Krytyka koncepcji <i>ius post bellum</i>	229
§ 3. Miejsce <i>ius post bellum</i> we współczesnym prawie międzynarodowym	233
§ 3.1. Uwagi wstępne	233
§ 3.2. Miejsce <i>ius post bellum</i> w systematyce prawa międzynarodowego	233
§ 4. Dylematy ustalania zakresu czasowego <i>ius post bellum</i>	238
§ 4.1. Kwestia początku działania <i>ius post bellum</i> – uwagi ogólne	238
§ 4.2. Zakończenie działania <i>ius post bellum</i>	247
§ 5. Problemy określenia zakresu materialnego <i>ius post bellum</i>	248
§ 5.1. Uwagi ogólne	248
§ 5.2. Idee kierownicze <i>ius post bellum</i> : sprawiedliwość i trwający pokój	249
§ 5.3. Zasady podstawowe <i>ius post bellum</i>	250
§ 5.4. Porozumienia pokojowe a treść <i>ius post bellum</i>	251
§ 5.5. Środki regulacyjne <i>ius post bellum</i>	253
§ 6. Podsumowanie	256
Rozdział 7. 200 lat Kongresu wiedeńskiego: od harmonii sił do siły harmonii	257
§ 1. Wprowadzenie	257
§ 2. Wielkie traktaty pokojowe jako skróty kognitywistyczne	257
§ 3. Kongres wiedeński a bezdroża poznawcze	260
§ 4. Kakofonia postnarodowej współpracy międzynarodowej	261
§ 5. Harmonizacja międzynarodowej współpracy regulacyjnej	263
§ 5.1. Ośrodki koordynacji regulacyjnej	263
§ 5.2. Akty prawa miękkiego	265
§ 6. Podsumowanie	267

Rozdział 8. Perspektywa globalnej architektury bezpieczeństwa międzynarodowego – analiza prawna i instytucjonalna	269
§ 1. Wprowadzenie	269
§ 2. Zapobieganie konfliktom i zarządzanie kryzysem jako paradygmat polityki bezpieczeństwa XXI wieku	272
§ 3. Multilateralizm jako instytucjonalny porządek globalnego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego	274
§ 4. Normatywna struktura nowego globalnego bezpieczeństwa międzynarodowego	277
§ 5. Perspektywa <i>jus post bellum</i> – nowe międzynarodowe prawo humanitarne dla stabilizacji globalnego bezpieczeństwa międzynarodowego?	279
§ 6. Podsumowanie	282
Rozdział 9. Kształtowanie się systemu bezpieczeństwa europejskiego – od Kongresu wiedeńskiego do Unii Europejskiej	285
§ 1. Wprowadzenie	285
§ 2. Charakterystyka polityki bezpieczeństwa UE	286
§ 3. Stosunki pomiędzy UE a ONZ	288
§ 4. Stosunki pomiędzy UE a NATO	289
§ 5. Stosunki pomiędzy UE a OBWE	292
§ 6. Problemy bezpieczeństwa w regionach – Afryka, Bliski Wschód, Azja	294
§ 7. Wzmocnienie UE jako gwaranta bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego	297
§ 8. Podsumowanie	300
C. Neutralność	
Rozdział 10. Współczesne konsekwencje wieczystej neutralności	305
§ 1. Wprowadzenie	305
§ 2. Neutralność wieczysta jako instytucja polityczna	306
§ 3. Neutralność Szwajcarii jako najtrwalsze ustalenie Kongresu wiedeńskiego	307
§ 4. Erozja neutralności wieczystej na przykładzie Austrii	310
§ 5. Unia Europejska jako kres porządku wiedeńskiego	312
§ 6. Podsumowanie	314
Rozdział 11. Państwa trwale neutralne a członkostwo w organizacjach międzynarodowych	317
§ 1. Wprowadzenie	317

§ 2. Członkostwo w organizacjach międzynarodowych	320
§ 3. Podsumowanie	326
Rozdział 12. Państwo neutralne w cyberprzestrzeni	329
§ 1. Wprowadzenie	329
§ 2. Cyberprzestrzeń	330
§ 3. Cyberwojna a użycie siły zbrojnej	332
§ 4. Kwestia neutralności państwa	334
D. Dyplomacja	
Rozdział 13. Rozwój dyplomacji konferencyjnej – od Kongresu wiedeńskiego po współczesne konferencje międzynarodowe	341
§ 1. Wprowadzenie	341
§ 2. Rys historyczny dyplomacji konferencyjnej do 1815 r.	342
§ 3. Miejsce Kongresu wiedeńskiego w rozwoju dyplomacji konferencyjnej	344
§ 4. Konferencje międzynarodowe w XIX w.	346
§ 5. Konferencje międzynarodowe w XX w. i na początku XXI stulecia .	347
§ 6. Cechy charakterystyczne współczesnej dyplomacji konferencyjnej ..	350
§ 7. Podsumowanie	353
Rozdział 14. Wpływ Kongresu wiedeńskiego na rozwój prawa i protokołu dyplomatycznego	355
§ 1. Wprowadzenie	355
§ 2. Geneza i rozwój instytucji prawa i protokołu dyplomatycznego	356
§ 3. Kongres wiedeński i jego postanowienia w przedmiocie prawa i protokołu dyplomatycznego	365
§ 4. Podsumowanie	369
Rozdział 15. Naukowe podstawy protokołu dyplomatycznego – perspektywa współczesna	373
§ 1. Wprowadzenie	373
§ 2. Protokół dyplomatyczny jako owoc Kongresu wiedeńskiego	374
§ 3. Protokół dyplomatyczny w nauce prawa międzynarodowego	376
§ 4. Protokół dyplomatyczny – siatka pojęciowa	380
Rozdział 16. Nowe wyzwania dla protokołu dyplomatycznego w XXI w. Causus fińskiego ministra	383
§ 1. Wprowadzenie	383
§ 2. Doniesienie zwyczajów i kurtuazji dla stosunków dyplomatycznych ...	384
§ 3. Rola partnera w stosunkach dyplomatycznych	386
§ 4. Problemy relacji jednopłciowych w dyplomacji	390

§ 5. Relacje jednopłciowe w systemie prawa Finlandii	392
§ 6. Podsumowanie	393
Rozdział 17. Dyplomacja Unii Europejskiej	395
§ 1. Wprowadzenie	395
§ 2. Wysoki Przedstawiciel ds. Zagranicznych	396
§ 3. Europejska Służba Działań Zewnętrznych	398
§ 4. Rola Przewodniczącego Rady Europejskiej w unijnej dyplomacji	400
§ 5. Działalność dyplomatyczna Unii Europejskiej	401
§ 5.1. Unijna dyplomacja pod przewodnictwem <i>C. Ashton</i>	401
§ 5.2. Unijna dyplomacja pod przewodnictwem <i>F. Mogherini</i>	403
§ 6. Podsumowanie	404
E. Rzeki międzynarodowe	
Rozdział 18. Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego – źródło wolności żeglugi na rzekach międzynarodowych?	409
§ 1. Wprowadzenie	409
§ 2. Wolność żeglugi rzecznej – koncepcje teoretyczne	412
§ 3. Wolność żeglugi rzecznej – Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego .	418
§ 4. Wolność żeglugi rzecznej – Traktat wersalski i Traktat mniejszościowy	420
§ 5. Wolność żeglugi rzecznej – Konwencja barcelońska	423
§ 6. Wolność żeglugi rzecznej – <i>casus</i> Odry	426
§ 7. Podsumowanie	428
Rozdział 19. Rzeki międzynarodowe z perspektywy prawa międzynarodowego od Kongresu wiedeńskiego do współczesności	433
§ 1. Wprowadzenie	433
§ 2. Rys historyczny	434
§ 3. Okres międzywojenny	439
§ 4. Współczesne regulacje międzynarodowe dotyczące rzek międzynarodowych	443
§ 5. Podsumowanie	446
F. Wolne miasta	
Rozdział 20. Wolne miasta w prawie międzynarodowym	451
§ 1. Kongres wiedeński a tworzenie nowego ładu politycznego	451
§ 2. Idea i powstanie wolnych miast	453

§ 3. Status prawnomiędzynarodowy wolnych miast	456
§ 4. Podsumowanie	463
Rozdział 21. Ochrona interesów prawnych Rzeczypospolitej na obszarze Wolnego Miasta Gdańsk w sprawach wynikających ze stosunków polsko-gdańskich w praktyce Prokuratury Generalnej RP w okresie międzywojennym	465
§ 1. Wprowadzenie	465
§ 2. Czynności Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze Wolnego Miasta Gdańsk	468
§ 3. Podsumowanie	474
G. Zakaz niewolnictwa i handlu ludźmi	
Rozdział 22. Powszechne prawo międzynarodowe przeciw niewolnictwu – bilans dwustu lat	477
§ 1. Wprowadzenie	477
§ 2. Problemy interpretacyjne	479
§ 3. „Rozdrobienie traktatów”	483
§ 4. Standard ochrony	487
§ 5. Realia, perspektywy i konkluzje	491
Rozdział 23. Zwalczanie niewolnictwa w XXI w. – uwagi na tle art. 4 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	499
§ 1. Wprowadzenie	499
§ 2. Konstrukcja art. 4 EKPC	501
§ 3. Przegląd orzecznictwa dotyczącego art. 4 EKPC	505
§ 4. Uwagi krytyczne	510
§ 5. Podsumowanie	516
Rozdział 24. Polityka Unii Europejskiej wobec migracji nieregularnej z Afryki a postanowienia Kongresu wiedeńskiego w sprawie zniesienia handlu niewolnikami	517
§ 1. Wprowadzenie	517
§ 2. Migracje z Afryki do Europy	519
§ 2.1. Historia i przyczyny migracji z Afryki do Europy	519
§ 2.2. Problem migracji nieregularnych w UE w kontekście migracji z Afryki	521

§ 3. Współpraca Unii Europejskiej z Afryką na rzecz humanitarnej migracji	523
§ 4. Podsumowanie	527
Rozdział 25. Handel ludźmi w odniesieniu do kobiet jako przesłanka nadania statusu uchodźcy – uwagi na tle art. 1A Konwencji genewskiej o statusie uchodźców	529
§ 1. Wprowadzenie	529
§ 2. Zakaz handlu ludźmi w prawie traktatowym	531
§ 3. Handel kobietami jako kategoria handlu ludźmi	535
§ 4. Istota ochrony kobiet poprzez nadawanie im statusu uchodźcy ze względu na płeć uzasadniona zjawiskiem procederu handlu ludźmi	538
§ 5. Podsumowanie	547
 H. Varia 	
Rozdział 26. Wpływ Kongresu wiedeńskiego na czystą teorię prawa <i>Hansa Kelsena</i>	551
§ 1. Cel i hipoteza badawcza	551
§ 2. Kongresowe inspiracje <i>Hansa Kelsena</i>	551
§ 3. Dziedzictwo teoretyczno-prawne Kongresu wiedeńskiego a czysta teoria prawa	553
§ 3.1. Normatywne, pozytywistyczne ujęcie	553
§ 3.2. Ścisły rozdział prawa od moralności	554
§ 3.3. Hierarchia norm w ramach systemu prawnego	556
§ 3.4. Relacja prawo międzynarodowe a prawo wewnętrzne państw	558
§ 3.5. Koncepcja suwerenności ograniczonej przez prawo międzynarodowe	559
§ 3.6. Funkcjonalna jedność państwa i prawa	560
§ 3.7. Rozdzielność prawa od nauki prawa	560
§ 4. Podsumowanie	561
Rozdział 27. Kongres wiedeński a budowa współczesnego ustroju Konfederacji Szwajcarskiej	563
§ 1. Wprowadzenie	563
§ 2. Szwajcaria w okresie Dawnej Konfederacji	564
§ 3. Republika Helwecka	567
§ 4. Szwajcaria w okresie restauracji (1815–1830) i regeneracji (1830–1848)	568
§ 5. Szwajcaria państwem związkowym. Wnioski	573

Rozdział 28. Podstawy aksjologiczne standardów traktowania cudzoziemców	577
§ 1. Wprowadzenie	577
§ 2. Pojęcie cudzoziemca w prawie międzynarodowym	578
§ 3. Standardy traktowania cudzoziemców w przeszłości	581
§ 4. Prawa człowieka jako nowy standard traktowania cudzoziemców ...	585
§ 5. Podsumowanie	587
Rozdział 29. Rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie migracji w kontekście wykonywania prawa do kontroli własnego terytorium	589
§ 1. Wprowadzenie	589
§ 2. Kontrola nad terytorium a problem jej umiędzynarodowienia	593
§ 3. Migracja jako obszar rozwoju <i>soft law</i> i utrzymującej się fragmentacji prawa międzynarodowego	597
§ 4. Podsumowanie	603

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

ABGB	Kodeks cywilny austriacki z 1.6.1811 r. – Powszechna Księga Ustaw Cywilnych dla Wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchii austriackiej (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) (NPL 2040.5.1)
EKPC	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KNZ	Karta Narodów Zjednoczonych z 26.6.1945 r. (Dz.U. z 1947 r. Nr 23, poz. 90 ze zm.)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
Protokół z Palermo	Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z 15.11.2000 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 18, poz. 160)
TL	Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie 13.12.2007 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej z 26.10.2012 r. (Dz.Urz. UE C Nr 326, s. 13 wersja skonsolidowana)

2. Organy, instytucje i organizacje

ASEAN	Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej
ASIFU	All Sources Information Fusion Unit
BCBS	Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego
ESDZ	Europejska Służba Działań Zewnętrznych
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka

Wykaz skrótów

IAIS	Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorów Ubezpieczeniowych
ILA	Stowarzyszenie Prawa Międzynarodowego
IOM	Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji
IOSCO	Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych
KBWE	Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
KE	Komisja Europejska
KPCz	Komitety Praw Człowieka
KRLD	Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna
LN	Liga Narodów
MKCK	Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
MTK	Międzynarodowy Trybunał Karny
MTKJ	Międzynarodowy Trybunał Karny dla Byłej Jugosławii
MTS	Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości
NATO	North Atlantic Treaty Organization – organizacja polityczno-wojskowa powstała 24.8.1949 r. na mocy podpisanego 4.4.1949 r. Traktatu Północnoatlantyckiego
NRD	Niemiecka Republika Demokratyczna
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PE	Parlament Europejski
RB	Rada Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych
RCPs	Regional Consulting Processes on Migration
RULAC	The Rule of Law in Armed Conflict Project
STSM	Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej
UE	Unia Europejska
WP	Wysoki Przedstawiciel ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa
WPBiO	Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony
WPZiB	Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa

3. Publikatory i czasopisma

AJIL	American Journal of International Law
BYIL	British Yearbook of International Law

CPH	Czasopismo Prawno-Historyczne
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
EJIL	European Journal of International Law
EPIL	Encyclopaedia of Public International Law
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
ICJ Reports	Reports of the International Court of Justice
MPEPIL	Max Planck Encyclopedia of Public International Law
Pal.	Palestra
PBW	Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego
PCIJ	Permanent Court of International Justice
PE	Przegląd Europejski
PiP	Państwo i Prawo
PISM	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
PSM	Przegląd Stosunków Międzynarodowych
RCADI	Recueil des Cours de l'Academie de Droit International
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SE	Studia Europejskie
SPPubl.	Studia Prawa Publicznego
YILC	Yearbook of the International Law Commission

4. Inne skróty

art.	artykuł
aut.	autorstwa
cyt.	cytat
in.	inny
itd.	i tak dalej
jw.	jak wyżej
lit.	litera
łac.	łacińskiego
m.in.	między innymi
n.	następny (-a, -e)
nt.	na temat
opr.	opracował
orz.	orzeczenie
por.	porównaj
przyp.	przypis
rozdz.	rozdział
tłum.	tłumacz

Wykaz skrótów

TRN	transgraniczne sieci regulacyjne (ang. <i>transnational regulatory networks</i>)
wyd.	wydanie
zob.	zobacz
zwł.	zwłaszcza

Wykaz Autorów

dr hab. Jacek Barcik – Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr Ewelina Cała-Wacinkiewicz – Katedra Prawa Międzynarodowego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego

dr hab. Paweł Cichoń – Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

dr Łukasz Dawid Dąbrowski – Kancelaria Adwokacka w Warszawie

dr hab. prof. UR Elżbieta Dynia – Zakład Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego

dr Andrzej Gadkowski – Katedra Prawa Międzynarodowego i Organizacji Międzynarodowych, Wydział Prawa Uniwersytetu w Genewie

dr hab. prof. UAM Tadeusz Gadkowski – Katedra Prawa Międzynarodowego i Organizacji Międzynarodowych, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

dr Maria Gołda-Sobczak – Zakład Komunikacji Kulturowej, Instytut Kultury Europejskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Gnieźnie

prof. dr hab. Michał Jaskólski – Katedra Historii Doktryn Politycznych i Prawnych, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

dr Anna Magdalena Kosińska – Katedra Prawa Unii Europejskiej, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie

dr hab. Michał Kowalski – Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie